

Leo Trotskij: Ungdomen och småsysslorna

(Pravda, 14 mars 1923)

[Denna artikel skrevs i samband med 25-årsminnet av det Ryska Socialdemokratiska Arbetarpartiets första kongress, och som ett bidrag till diskussionen inför det ryska kommunistpartiets tolfte kongress i april 1923.]

På sätt och vis har 25 år gått väldigt snabbt. Och ändå är inte ett kvarts sekel någon kort tidsperiod... Initiativtagarna till partiets första kongress hade, efter vad jag förstår, tänkt bjuda in vår organisation i Nikolajev till kongressen men tvekade – vi i Nikolajev var ju ungdomar.¹ Men frågan löste sig av sig själv: organisationen i Nikolajev bröts nästan fullständigt ner i januari 1897², och kongressen hölls i mars. Vi hörde om den i maj när vi satt i fängelset i Odessa. Nyheten spreds med rop från cellfönster till cellfönster. Och nu har 25 år gått, och vilka år sedan! Krig, revolutioner, omvälvningar av ett slag som aldrig tidigare har skådats i mänsklighetens historia. Och det verkar som om 1897 var igår. Vad svårt det är att på ett ögonblick förstå denna 25-åriga historia, vars innehåll är rikare än det föregående årtusendet. Vore det inte bättre att ägna framtiden en tanke?

Det första man tänker på då är ungdomen, ty de är också framtiden. Den generation som nu leder partiet förkroppsligar de senaste 25 åren ovärderliga erfarenheter, men vår revolutionära ungdom är ett våldsamt uppbrusande resultat av utbrottet i oktober. Även om revolutionen i Europa och i mindre grad världen har börjat snabbt, så kommer de inte att slutföras inför ögonen på den äldre generationen. Desto viktigare och mer djupgående är då frågan om att skola upp det skift som står redo att avsluta arbetet.

Den ryska revolutionen har stimulerat det europeiska proletariats unga generation, men den lever fortfarande under den kapitalistiska regimens villkor. Tillsammans ger dessa förutsättningar – det ryska revolutionära exemplet och imperialismens hårda förtryck – den europeiska revolutionära ungdomen en revolutionär hårdhet som saknades under det imperialistiska kriget.

Vår ungdom utvecklas under exceptionella förhållanden. Den har vuxit upp och växer upp under förhållanden av en segerrik revolution som inte har och inte kommer att låta sig knäckas. För vår ungdom är revolutionen inte längre ett mål utan deras livsstil. Leder inte det till nya faror? När revolutionen förverkligas i praktiken, så kan man säga att den ”bryts upp” i deluppgifter: man måste reparera broar, lära sig att läsa och skriva, minska kostnaderna för att tillverka skor i de sovjetiska fabrikena, bekämpa smutsen, fånga svindlare, dra kraftledningar till landsbygden, och så vidare. Vissa uppkomlingar från intelligentsian, den sortens personer som har förståndet lite på svaj (av just den anledningen anser de sig vara poeter eller filosofer), har redan börjat tala om revolutionen på ett ytterst nedlåtande sätt: lära sig idka handel, ha, ha! och sy i knappar, he, he! Men låt dessa pratkvagnar gläfsa i tomma luften.

Själva ställer vi frågan kritiskt – finns det inte en reell risk att vår ungdom utan att märka det formas och stelnar i en atmosfär av sovjetiska ”småsysslor” - utan revolutionära vyer, utan en bred historisk utblick – och att det en dyster dag visar sig att vi inte längre talar samma språk?

Vi kan inte helt bortse från denna risk. Men de villkor som ger upphov till den motverkas av lika

1 Det ryska socialdemokratiska arbetarpartiets första kongress hölls illegalt i mars 1898. Men den nya organisationen slogs snart sönder av polisens förtryck, och den andra kongressen hölls inte förrän 1903 i London. Vid den kongressen splittrades partiet i bolsjevikfraktionen, under ledning av Lenin, och mensjevikfraktionen under ledning av Martov. Efter oktoberrevolutionen tog bolsjevikerna namnet ryska kommunistpartiet.

Nikolajev i Ukraina var den ort där Trotskij 1898 arbetade för att bygga upp den revolutionära rörelsen.

2 Ett misstag, ska vara 1898 – engelska översättarens anmärkning.

kraftfulla villkor, och framförallt av vårt lands och därmed vårt partis internationella läge. Vi har gått från vår redan genomförda stora uppgift, maktövertagandet, till ”små” uppgifter. Inte direkt, utan via ett långt inbördeskrig, och inte för gott utan bara för en period, som vi har börjat kalla för andrum. Bara det faktum att Röda armén existerar vittnar först och främst om detta. Vi är inte de enda på jorden. Vi är bara den yttersta vänsterflygeln på en mycket lång och vindlande front som sträcker sig tvärs över alla de fem kontinenterna. De senaste fem åren har vi i grunden krossat den avdelning av fiendens styrkor som stod ansikte mot ansikte med oss - ”på allvar och för lång tid”.

Men fortfarande pågår kampen världen över. Och den kan närsomhelst föras in på vårt territorium. Eller det kan hända att vi, i namn av vårt eget försvar, behöver hjälpa till i andra länder. Insikten om denna våra uppgifters internationella karaktär måste vara en kärnpunkt i skolningen av vår ungdom. Om vi nu genomlever en sorts småsysslornas period, då är Röda armén den viktigaste länken till de revolutionära uppgifter som fortfarande inte är genomförda i världsskala. Därför uttrycker ungdomens inställning till Röda armén grunden i deras inställning till revolutionen i praktiken, som en heroisk insats. Igår såg vi vad ungdomen har för inställning till Röda flottan, imorgon ska vi se deras inställning till flygvapnet. Å andra sidan är det som ibland kallas demobiliseringsstämningar i grund och botten likvidationistiska stämningar. Under våra förhållanden ersätts det underjordiska arbetets praktiska revolutionära skolning i osjälviskhet och vapenbrödraskap, i första hand av Röda armén.

Jag upprepar: för detta ändamål måste vi ge vår ungdom en förståelse för sambandet mellan vårt arbete här hemma och den kamp som världens arbetare för. Och det går bara att uppnå genom att vi får världens arbetarrörelse att närma sig oss i mycket större utsträckning än tidigare. Hur? Med hjälp av en korrekt presenterad, seriös, noggrant genomtänkt information. Epoken av svepande paroller om att kommunismens spöke hemsöker Europa är redan förbi – och har samtidigt ännu inte kommit. Genom tidningar, tidskrifter och föredrag måste vår avancerade ungdom kunna följa den revolutionära rörelsens konkreta framsteg från dag till dag, så att de känner dess styrka och svagheter, svårigheter och misstag, framgångar och nederlag, organisationer och ledare. Den äldre generationen fick dessa internationella kunskaper genom fängelsevistelser, landsflykt och emigration. På så sätt skolades de in i den och införlivade de den. Det är dess styrka, och det är därför som den idag har den ledande rollen i Kommunistiska internationalen. Den yngre generationen behöver inte hamna i fängelse eller emigrera för att få denna styrka. Det kan och måste lösas med hjälp av en plan, med parti- och statliga medel. Framförallt måste vår press lära sig att ge systematisk, konkret, levande, ständig information om arbetarklassens kamp över hela världen. Nu får det räcka med osammanhängande, enstaka, ofullständiga, pladdrande skrytartiklar! Läsaren måste organiskt kunna härleda arbetarrörelsens dagsläge ur dess förflutna. Vi behöver välskrivna rapporter från utlandet. Vi måste noggrant följa den europeiska pressen och ge våra läsare utdrag ur den.

Det är inte frågan om att predika, vädja och förmana – det finns det redan för mycket av, och det är tröttande. Ungdomar som växer upp i en atmosfär av paroller, apeller, rop och plakat riskerar att sluta att reagera på dem. Ungdomen måste få fakta i rätt proportioner och med rätt perspektiv. De måste få grunderna och metoderna för att på egen hand orientera sig i världsrevolutionens utveckling. På samma sätt som en yrkessoldat flyttar flaggor på sin karta och intensivt koncentrerar sig på de villkor och möjligheter som uppstår under krig på andra sidan jordklotet, måste vår ungdom lära sig att självständigt flytta klassfrontens flaggor på världens politiska karta, bedöma vilka styrkor och resurser som existerar i kampen, värdera de metoder som används och bedöma vad ledarna är värda. Det finns inga bättre sätt för att ideologiskt skola sig mot nedvärderande hårklyveri, NEP-demoralisering och alla andra faror.

Men rent praktiskt vardagsarbete inom det sovjetiska kulturella och ekonomiska uppbygget (till och med i den sovjetiska detaljhandeln!) är inte alls ”småsysslor”, och handlar inte nödvändigtvis om

hårklyveri. Det finns gott om småsysslor, utan samband med stora jobb, i människans liv. Men historien känner inga stora jobb utan småsysslor. Mer exakt kan man säga – under en stor epok upphör småsysslor, det vill säga delar i en stor uppgift, att vara ”småsysslor”. Efter *Narodnaja Voljas*³ misslyckande försökte den apatiska och vanmäktiga intelligentsian slå sig på kulturella och filantropiska ”småsysslor”. Så uppstod 1880-talets typiska representant, förespråkaren för kooperativfabriker och vegetarianism. Efter nederlaget för revolutionen 1905 förkastade den ryska mensjevismen en gång för alla det revolutionära programmet i namn av ”dagskrav”, det vill säga småsysslor. Så skapades urtypen för en likvidator, som var genompyrd av borgerliga idéer och inom kort förvandlades till patriot. Under perioden mellan det fransk-preussiska kriget (1871) och den stora imperialistiska slakten (1914) drog sig den europeiska socialdemokratiska och fackliga byråkratin alltmer tillbaka till dagligt, rent reformistiskt detaljarbete. De förkastade i praktiken den revolutionära kampen mot kapitalismen och bugade sig till marken inför dess makt. Så skapades opportunisten, nationalisten, scheidemanniten.⁴ Alla dessa exempel innehåller en politisk och moralisk kapitulation inför fienden. ”Småsysslor” ställs öppet eller förtäckt i motsättning till en stor historisk uppgift. De ska genomföras i sprickorna på den regim som klassfienden har upprättat.

Det är helt uppenbart att vi idag måste inrikta oss på en helt annan sorts lokala krav och delvisa uppgifter. Vi befattar oss med en arbetarklass' konstruktiva arbete som för första gången bygger för sig själv och i enlighet med sin egen plan. Trots att denna historiska plan ännu så länge är ytterst ofullständig och saknar stadga, så måste den ändå omfatta alla delar av detta arbete, alla dess vinklar och vrår, inom ramen för en väldig skapande tanke. Reformisterna hårklyverier är inte att de bryr sig om delvisa reformer, utan att dessa reformer redan på förhand begränsas inom de ramar som fienden har satt upp. Våra sovjetiska reformer har snäva gränser, men de beror på gränserna hos vår egen ekonomiska styrka, eller svaghet. När det kommer till kritan kan även vår hjältemodiga kamp på barrikaderna delas upp i detaljer som att samla timmer, välta kärror, resa hinder, och så vidare. Men dessa handlingar knöts ihop av kämparnas revolutionära anspänning i namn av ett stort revolutionärt mål. Människor som hålls samman av ett stort mål tvingas också bort från småborgerligt hårklyveri, det höjer dem ovanför de små vardagsbekymren, ger deras liv inspiration även om deras personliga del i den gemensamma uppgiften är mycket blygsam.

Det socialistiska uppbygget är planerat uppbygge i enorm skala. Och genom alla upp- och nedgångar, misstag och svängar, genom NEP:s⁵ alla krokvägar, fullföljer partiet sin stora plan, skolar ungdomen i planens anda, lär alla att knyta sin speciella funktion till den gemensamma uppgiften. Idag kräver den att man syr i sovjetiska knappar, och imorgon att man är beredd att orädd dö under kommunismens fana.

Den sovjetiska teknologin höjs till den revolutionära politikens nivå. Mekaniker, vävare, arbetsledare och tekniker deltagar medvetet i en gemensam ekonomisk plan, eller måste börja göra det. Den tekniska skolningen av ungdomen består inte bara av specialisering, utan också av förberedelser för att delta i ett planerat uppbygge, i socialistisk arkitektur, i revolutionära bedrifter.

Sovjetryssland ger teknologin ett gränslöst område. Och om saker och ting läggs fram på rätt sätt så kommer de proletära studenterna att studera agronomi, termodynamik och elektroteknik med samma entusiasm som vår organisation studerade organiseringen av strejker, diskussionsgrupper och

3 **Narodnaja Volja** (Folkets Vilja) var en terroristisk organisation på 1870-talet – engelska översättarens anmärkning.

4 **Philip Scheidemann** (1865-1939) var en av den tyska socialdemokratiska högerns ledare, och satt med i den ministär som krossade revolutionen i november 1918 – engelska översättarens anmärkning.

5 **Nya ekonomiska politiken** (NEP) infördes 1921 och ersatte ”krigskommunismen” som hade rått under inbördeskriget, och hade lett till konflikter mellan regeringen och bönderna i och med att industriproduktionen sjönk drastiskt, och spannmål tvångsrekvirerades och konfiskerades från bönderna. NEP antogs som en tillfällig åtgärd för att få fart på ekonomin efter inbördeskriget. Den tillät ett begränsat återinförande av fri handel i Sovjetunionen och utländska koncessioner jämte de nationaliserade delarna av ekonomin. NEP-männen – handelsmän, hantverkare och andra som utnyttjade möjligheterna att göra profiter under NEP – betraktades som en möjlig bas för att återupprätta kapitalismen.

underjordiska tryckerier (de studerar faktiskt redan på detta sätt). Specialisering behövs, är fruktbar och välgörande som en grundläggande förutsättning för alla framsteg. Men i en arbetarstat får inte specialisering leda till att individen får fördelar, till isolerad ensidighet. Vi måste och ska kräva allvarlig och ingående specialistskolning för våra ungdomar, alltså att de befrias från vår generations grundläggande synd – att veta allt och kunna allt – men en specialisering som tjänar en gemensam plan som alla har förstått och tänkt ut. Under de närmaste åren måste partiet skola upp en stark vetenskaplig och teknisk kader. Den sovjetiska tekniken måste ställas på samma höga nivå som kommunistpartiets idéer.

Men frågan är inte uttömd med dessa allmänna historiska begrepp, ty de är bara avgörande i ett historiskt perspektiv. I praktiken är förhållandet mellan specialisering och partiets teorier mer komplicerat och brännande än så.

Även före oktober var bolsjevikerna naturligtvis mer än bara bolsjevik. De hade egna jobb, egna yrken som de var anställda i. Men skillnaden mellan nu och perioden före revolutionen är enorm. För det första var partiledarna på den tiden nästan helt och hållet upptagna av partiarbete. De var vad man kallade yrkesrevolutionärer, och de var ganska många. De partimedlemmar som var kvar på verkstadsgolvet eller i sitt kontorsarbete gav dessutom bara sina krafter och till till fabriken och kontoret, men inte sin själ. De levde sitt aktiva, medvetna liv utanför sitt arbete.

Och nu? Med få undantag utgörs både de centrala och lokala partiledarna av kamrater som har anförtrots mycket ansvarsfulla statliga tjänster, nästan alltid specialiserade sådana. Samma sak gäller ett stort antal partimedlemmar som formellt inte är partiledare, men som är partiets viktigaste kadrer. Nu lägger kommunisterna ner hela sin själ i administrativt, ekonomiskt, militärt, diplomatiskt och allt möjligt annat arbete, för nu är det inte bara frågan om ett jobb utan om socialistiskt uppbygge. Och ju mer specialiserade partimedlemmarna blir desto mer får de smak för specialisering – och så måste det vara, ty utan specialisering går det inte att få något verkligt och praktiskt gjort i ett så enormt stort ”företag” som uppbygget av en ny stat och en ny ekonomi. Men det ger också upphov till en stor fara – om man stirrar för envist på träden kan man tappa skogen ur sikte.

För tre år sedan fick jag tillfälle att säga att det skulle vara ett stort framsteg för partiet om vi istället för partiströmningar och -fraktioner av gammal sort bildar grupper av elektrifierare, torvphantaster, personer som kan skiffer, etc. I stora drag är denna tanke sund även idag. Men eftersom revolutionen har försenats i världsskala så har också vår ekonomiska utveckling försenats, vilket i sin tur betyder att rent politiska frågor – förhållandet mellan arbetare och bönder, mellan partiet och massorna – kommer att vara av avgörande vikt under lång tid framåt. Om partiet skulle skingras och helt uppslukas av specialiserat arbete och därmed förlorar sin förmåga att känna av förändringar på det politiska området och sin förmåga att snabbt orientera sig i dessa frågor, då skulle det hotas av mycket stora faror. Att försöka motverka denna tendens genom att förfalla till den primitiva metoden att lösa varje sovjetfråga ”genom partiet” vore verkligen reaktionärt donquijoteri.⁶ En sådan metod skulle bara överanstränga partiet, tvinga det att med sina bara händer genomföra ett arbete för vilket vi redan har verktyg, om än inte särskilt exakta. Partiets uppsplittring på olika departement och all annan sorts urartning, kan bara motverkas med hjälp av en kombination av metoder som stärker och samlar partiet, utvidgar dess bas, förbättrar de sovjetiska ”verktygen” och lär partiet, det vill säga oss själva, att hantera dem bättre.

Först och främst måste vi systematiskt öka antalet medlemmar som arbetar på verkstadsgolvet. Industrin är nu mycket stabilare än under revolutionens första år, och vi hoppas att den ska bli ännu stabilare. Rekryteringen av partimedlemmar från fabriken kan och måste bli strikt systematisk och samtidigt individualiserad. Vi måste vinna varje arbetare som är värd att vinna. Arbetarungdomen måste bli vår till sista man. Det är uppgifternas uppgift, nyckeln till alla lås. Ju mer näring vi ger till

6 **Donquijoteri**, ungefär bristande verklighetsförankring. Enligt Nordisk familjebok: ”äventyrligt företag, som har sin grund i en överspädd fantasi.” - öa.

partiets källådror, desto mindre risk är det att utkristalliseringen av specialister och departementsgrupper i partiets övre skikt leder till en byråkratisk förstening av partiet.

Vi måste höja partiets politiska och teoretiska nivå. Som ett mycket viktigt bidrag för detta ändamål måste vi förbättra partipressen, som måste ge bättre information, bli intressantare, mer uttömmande, och i synnerhet göra sig av med departementstrivialiteter och monotona proklamationer som varken lär eller livar upp, utan tvärtom söver. I denna fråga måste man vara utförlig – konkret och enträgen.

Ett mycket viktigt och angeläget instrument är slutligen att intensifiera och förbättra partiets övervakning av både sitt eget och sovjeternas arbete. Departementeri, byråkratism, marknadens påverkan och förvrängning av förhållandet mellan människorna, allt detta är en mycket stark kraft som tvingar sig på folk, slingrar sig runt dem och fördärvar dem. Vårt parti är mycket mer medvetet om detta än de som kritiserar det från åskådarplats. Det tar itu med dessa tendenser, det arbetar medvetet mot dem på ett vaksamt, obevekligt och planerat sätt. Inte bara genom sitt övergripande arbete, utan också med speciella övervakningsorgan som har anpassats till de särskilda former som dagens parti- och sovjetarbete antar. Om en partimedlem har blivit så ”specialiserad” i sitt departementsarbete att han har förlorat sina moraliska band till partiet, så finns det ingen anledning för honom att stanna kvar i partiet. Han kanske är en användbar sovjettjänsteman, men han ska inte få möjlighet att avgöra partiets övergripande politik. En kommunist som riskerar att drabbas av ett sådant förfall måste i god tid knuffas till så att han bättrar sig. Det är en mycket viktig uppgift, som inte automatiskt kan komma till stånd genom sovjetapparatusens försorg. Som parti betraktat är vårt parti mycket välorganiserat. Men partiets medlemmar dras in i sovjetapparaten efter en helt annan princip. Där står de i ett helt annat förhållande till varandra och där finns det en helt annan hierarki. Partiets och sovjeternas organisationer är sammanblandade på ett mycket komplicerat sätt, men detta ömsesidiga genomträngande är från partiets sida alltför dåligt organiserat. Härur härstammar behovet av ett självständigt övervakningsorgan, som har till uppgift att fullfölja partilinjen inte bara i partiarbetet utan även i sovjetarbetet – ett myndigt, flexibelt, kamratligt men om nödvändigt också skoningslöst organ. Som vi alla minns var denna fråga ett av huvudtemana i kamrat Lenins två sista artiklar.⁷

7 ”Hur vi bör omorganisera arbetar- och bondeinspektionen”, *Valda verk i 10 band*, bd 10, s 546, samt ”Hellre mindre än bättre”, *ibid*, s 551.